

Til Klima- og miljødepartementet

Vår ref.:
HKFDeres ref.:
[Navn]Dato:
30. august 2024

Hørings svar om ny lov om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet

Tekna er fagforeningen for 110 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge. Tillitsvalgte og medlemmer med fagkompetanse innen biologi, naturforvaltning og andre relevante fagområder, og som arbeider med naturspørsmål innen forskning, offentlig forvaltning og privat sektor, har bidratt til dette høringsinnspillet.

Tekna vil gi honnør til regjeringen for lovforslaget

En lov hjemmel for vern av marin natur utenfor territorialfarvannet har hittil manglet og har lenge vært etterspurt. Tekna mener at forslaget gir et godt utgangspunkt for å få til effektivt vern og god beskyttelse av marin natur utenfor territorialfarvannet sett i forhold til de utfordringer vi står overfor nå og frem mot 2050 og senere.

Tekna mener at lovutkastet, med noen justeringer og presiseringer, kan bli et godt redskap for vern og beskyttelse av marin natur. Deretter bør fokuset flyttes til gjennomføring av en mer ambisiøs og effektiv politikk for økosystembasert forvaltning av norske havområder der ny lov vil være et nødvendig redskap.

Å sikre en frisk og robust marin natur er nødvendig for å ivareta både norske samfunnsinteresser og våre internasjonale forpliktelser

Havet og den marine naturen har en verdi i seg selv, som vi har ansvar for å forvalte og overlate til fremtidige generasjoner uten at de forringes eller ødelegges. Dette er grunntanken i bærekraftig utvikling. Havet, med sin økologiske tilstand, er også av stor betydning for vår velstand og velferd og for utviklingen i ulike samfunnssektorer. Vi taper alle når havets økologiske tilstand svekkes.

Vi vet at rundt halvparten av verdens verdiskaping er avhengig av natur, og for havnasjonen Norge er naturligvis havnaturen av særlig stor betydning, blant annet for fiskerinæringen og oppdrettsnæringen. Overbelastning av havets økosystemer svekker verdiskapingen. Vi ser i dag hvordan fiske og annen høsting i Oslofjorden svekkes av fjordens tilstand. Og det er godt dokumentert at overfiske av sild nesten ga sammenbrudd i sildestammen, og bare full stopp i sildefisket reddet stammen som grunnlag for fortsatt beskatning fra norske fiskere.

Frisk og robust havnatur har også stor betydning for bekjempelse av klimaendringer og for beskyttelse mot konsekvensene av dem. Ikke minst har tareskogen langs kysten stor betydning for karbonfangst, men mye av tareskogen er i dårlig forfatning og dette svekker karbonfangsten samtidig som det svekker livsbetingelsene for det rike livet i frisk tareskog.

Vi har foreløpig flere tydelige eksempler på forringelse av stedlige marine økosystemer nært land enn på dyphavet, blant annet fordi at kunnskapen vår om landnære økosystemer er mer omfattende enn når det gjelder dypere hav enn så lenge. Økt kunnskap om havområdene utenfor territorialfarvannet vil gi bedre kjennskap til både den marine naturen og denne naturens tilstand. Slik kunnskap vil være avgjørende for å lage gode planer for vern og beskyttelse av marine økosystemer utenfor territorialfarvannet.

Videre har Norge forpliktelser for ivaretagelse av marin natur, for eksempel via Naturavtalen, som vi ikke kan ivareta uten å styrke vern og beskyttelse av marin natur i områder under norsk jurisdiksjon. Norge har også gjennom Havpanelet utviklet en ambisiøs global hav-agenda som viser at effektivt vern er en forutsetning for bærekraftig bruk.

Loven må gi utgangspunkt for konstruktiv håndtering av motsetninger mellom sektorinteresser og behovet for helhetlig økosystembasert forvaltning innenfor norske havområder

Dagens havforvaltning er i stor grad delegert til ulike sektormyndigheter. Selv om mye fungerer godt sektorvis, kan det med en slik organisering lett oppstå motsetninger mellom sektorinteresser og behovet for helhetlig økosystembasert forvaltning, for eksempel innenfor våre marine nasjonalparker. Bunntråling og bifangst er eksempler på praksis som svekker økosystemer generelt, men som ikke nødvendigvis i samme grad truer arter som ulike forvaltningsregimer har til formål å beskytte. Økosystemkostnadene ved for eksempel bunntråling teller i dag ikke som økonomisk kostnad innenfor enkeltnæringsregnskaper. Motsetninger mellom sektorinteresser innenfor havområdene og helhetlig økosystembasert forvaltning kan minne om motsetningen mellom næringsinteresser og økonomiske interesser på kommunenivå på den ene siden og nasjonale økosystembaserte hensyn på den andre siden.

I lys av dette er Tekna opptatt av at loven skal legge tilstrekkelig vekt på behovet for å ivareta nasjonale økosystembaserte hensyn i avveiningen mot

sektorhensyn, slik at en god balanse mellom disse kan sikres. Dette understrekes av risikoen for at havøkologiske utfordringer blir enda sterkere i fremtiden enn i dag. Loven må gi mulighet til å håndtere også slike situasjoner.

Faren for fortsatt svekkelse av de havøkologiske systemene fordrer at vi gjør loven til et sterkt nok redskap for å håndtere enda sterkere utfordringer i fremtiden enn i dag, både på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Loven vil være et viktig redskap, men resultatene vil avhenge av hvordan den brukes til å sikre økosystembasert forvaltning av norske havområder

Vår kunnskap om den økologiske tilstanden i havet innenfor territorialfarvannet viser at vi ikke har maktet å gjennomføre en god nok økosystembasert forvaltning, selv her hvor vi faktisk har de nødvendige lovhomeplene. Eksempler på dette er den sterke svekkelsen av sjøfuglbestandene langs hele norskekysten samt tilbakegangen av tareskogene og ålegressengene.

Loven kan bli et godt redskap for å styrke den økosystembaserte forvaltningen av norske havområder. Den vil gi nye muligheter til å etablere arealbaserte verneområder utenfor territorialfarvannet, slik vi er internasjonalt forpliktet til. Det er derfor bra at lovforslaget fremmes i forkant av at regjeringen skal legge frem handlingsplanen for oppfølging av naturavtalen. En styrkelse av den økosystembaserte forvaltningen kan skje på ulike måter, eksempelvis gjennom eksplisitte vedtak om beskyttelse, vern og forvaltning og gjennom videreutvikling av de eksisterende forvaltningsplanene for norske havområder.

Tekna forventer at planen for oppfølging av Naturavtalen inneholder gode tiltak for å sikre og styrke økosystembasert havforvaltning, både innenfor og utenfor territorialfarvannet. Slike tiltak må omfatte kunnskapsutvikling, vern og beskyttelse av viktige områder og etablering av bedre helhetlige metoder for dette. Tekna forventer også at planen følges av en opptrappingsplan for norsk innsats for naturen der innledende tiltak er lagt inn i statsbudsjettet for 2025.

Bedre metoder er viktig for å bli bedre til å bruke ulike verktøy i sammenheng for samtidig å oppnå langsiktige mål for økologisk tilstand og verdiskaping. Det er viktig å prøve ut ulike kombinasjoner av verne- og beskyttelsestiltak for marine økosystemer for å få praktisk erfaring om hvilke som virker best. Dette krever forsøksvirksomhet som med et visst omfang og over tid tester ulike løsninger. Det finnes interessante erfaringer blant annet fra New Zealand helt tilbake til 1960-tallet rundt dette. Det vil være nyttig for Norge å hente inn erfaringer fra slik forsøksvirksomhet internasjonalt både når det gjelder konkret gjennomføring av forsøk og når det gjelder resultatene av dem.

Innspill til endringer og justeringer i lovforslaget

På bakgrunn av disse betraktningene foreslår Tekna følgende justeringer og endringer i lovforslaget:

§ 4 Mål for områdevern - Styrking av klimahensyn:

Siste avsnitt, om karbonlagring, endres til «Områder som er viktige for naturens evne til å binde og lagre karbon, eller for å beskytte og bevare natur og arter fra konsekvensene av klimaendringer» og tas inn som nytt punkt i opplistingen ovenfor.

Begrunnelse: Sammenhengen mellom klimaendringer og naturbaserte løsninger, både for reduksjon av samlede klimautslipp og for klimatilpasning, blir stadig klarere og dette bør reflekteres tydeligere i lovteksten.

Presisering av at prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-10 om kravene til kunnskapsgrunnlaget, føre-var og økosystemtilnærming og samlet belastning skal gjelde:

Det tas inn følgende tekst på passende sted i lovforslaget: «Prinsippene i lov 19. juni 2009nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 8-10 kommer til anvendelse under denne loven. Vurderingene skal fremgå av beslutningen.

Begrunnelse: Det følger av naturmangfoldloven § 2 tredje ledd at deler av loven skal gjelde utenfor territorialfarvannet «så langt den passer». Tekna mener at disse prinsippene bør gjøres gjeldende også innenfor dette lovforslaget, enten ved at prinsippene beskrives eksplisitt i loven eller ved en henvisning til naturmangfoldloven som foreslått over.

§ 8 tredje ledd – presisering av hvilke tiltak som er relevante i denne sammenheng:

Ordet «tiltak» presiseres til «bevaringstiltak» i lovteksten som følger: I saksbehandlingen skal det sees hen til relevante bevaringstiltak i det aktuelle området etter annen lovgivning, inkludert andre effektive arealbaserte bevaringstiltak.

§ 10 første ledd, Rettsvirkninger av kunngjøring av et planlagt verneforslag – styrket krav om involvering av miljømyndigheten:

Forslag til utvidelse av § 10 siste setning i første ledd: Ansvarlig myndighet i samråd med miljømyndigheten kan bare gi tillatelse dersom tiltaket ikke er i strid med verneformålet.

Begrunnelse: Det anbefales å tydeliggjøre at sektormyndigheten må involvere miljømyndigheten dersom det gis anledning til tiltak etter annen lovgivning der tiltaket ikke er i strid med verneformålet.

§ 10 annet ledd, om at ansvarlig departement kan gi tillatelse til tiltak når sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig – innstramning av adgang til å gi tillatelse av hensyn til sikkerhetshensyn eller hensyn til vesentlige samfunnsinteresser:

Det foreslås justert tekst: Ansvarlig departement kan gi tillatelse til tiltak når sikkerhetshensyn eller vesentlige samfunnsinteresser av særlig betydning gjør det nødvendig.

I tillegg foreslås det at hva som regnes som er vesentlige samfunnsinteresser av særlig betydning beskrives i den kommende lovproposisjonen.

Begrunnelse: Tekna foreslår en innsnevring av adgangen til å gi tillatelse til tiltak ved at kravet til vesentlige samfunnsinteresser skjerpes.

§ 17 Dispensasjon fra verneforskrift – innsnevring av begrepet «vesentlige samfunnsinteresser»:

Første ledds første setning endres til: Departementet kan gi dispensasjon fra en verneforskrift dersom det ikke strider mot forskriftens formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser av særlig betydning gjør det nødvendig.

Begrunnelse: Tekna foreslår en innsnevring av adgangen til å gi tillatelse til tiltak ved at kravet til vesentlige samfunnsinteresser skjerpes, jfr. forslaget til innsnevring under § 10 annet ledd.

§ 7 første ledd om forholdet til annen lovgivning – forsterkede føringer for skjønn og presisering av at miljømyndigheten skal involveres i prosessen:

Første ledd endres til: Dersom virksomheten som krever tillatelse etter annen lovgivning kan virke inn på verneverdiene i et verneområde etter § 5, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges betydelig vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. Miljømyndigheten skal involveres i prosessen.

Begrunnelse: Føringene for skjønnet bør forsterkes og det bør fremgå at miljømyndigheten skal involveres i prosessen.

En gjennomgående begrunnelse for endringsforslagene er å styrke lovens mulighet til å fremme helhetlig økosystembasert norsk havforvaltning.

Med vennlig hilsen

Line Henriette Holten
generalsekretær